

наймача або інших осіб, оскільки розраховував, що такі недоліки не спричинять негативних наслідків) [11, с. 238].

Отже, для реалізації потерпілою особою свого права на відшкодування збитків необхідна обов'язкова наявність юридичного складу – протиправної поведінки, настання негативних наслідків у вигляді збитків, причинно – наслідкового зв'язку між діями і заподіяними збитками та вини порушника. Лише після з'ясування наявності всіх зазначених обставин може ставитись питання про можливість відшкодування збитків, визначення їх складу та розміру.

Список використаних джерел:

1. Антимонов Б. С. Основания договорной ответственности социалистических организаций. – М.: Госюриздат, 1962. – С. 84-86.
2. Бачинин В. А. Энциклопедия философии и социологии права. – С. – Пб.: Из-во «Юридический центр Пресс», 2006. – С. 876.
3. Белов В. А. Гражданское право. Общая часть. – М.: АО «Центр ЮрИнфоР», 2002. – С. 483.
4. Брагинский М. И., Витрянский В. В. Договорное право: общие положения. – М., 1999. – С. 79.
5. Матвеев Г. К. Основание гражданско – правовой ответственности. – М., 1975. – С. 55; Иоффе О. С. ответственность по советскому гражданскому праву. – Л. – 1955. – С. 47-48.
6. Постанова Вищого Господарського суду України від 23.01.2008р. у справі №13/99.
7. Постанова Вищого Господарського суду України від 12.02.2007р. №55/14-06.
8. Синайский В. И. Русское гражданское право. – М.: Юрид. лит., 2002. – С. 343.
9. Ткачук А. А. Значення вини у відносинах за порушення договірних зобов'язань: автореф. Дис. к.ю.н. 12.00.03. – Одеса, 2002.
10. Цивільний кодекс України: науково – практичний коментар/ за ред. розробників проекту ЦК України. – К.: Істина, 2010. – С. 29-30.
11. Шершеневич Г. Ф. Учебник русского гражданского права. – М.: Статут, 2005. – С. 238.

Красюк К.О.

студентка,

Донецький національний університет

КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Робота адвоката є багатогранною та всебічно наповненою спілкуванням з різними людьми (клієнтами, підзахисними, прокурорами, суддями тощо). Тому спілкування є дуже важливим та невід'ємним

атрибутом адвокатської діяльності, а комунікативні навички повинні бути розвинені у кожного, хто хоче стати адвокатом.

Про наявність спілкування у всіх сферах адвокатської діяльності можна зробити висновок з аналізу її видів, перелічених у ст. 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1], а саме:

1) надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правовий супровід діяльності юридичних і фізичних осіб, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, держави;

2) складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру;

3) захист прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, а також особи, яка притягається до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення;

4) надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні;

5) представництво інтересів потерпілого під час розгляду справи про адміністративне правопорушення, прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні;

6) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб у судах під час здійснення судочинства, а також в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами;

7) представництво інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, органів державної влади, органів місцевого самоврядування в іноземних, міжнародних судових органах;

8) надання правової допомоги під час виконання та відбування кримінальних покарань.

Усі вище наведені види адвокатської діяльності вимагають від професійного адвоката високого рівня комунікативної компетентності, якого можливо досягнути тільки за допомогою цілеспрямованого розвитку комунікативних та ораторських здібностей.

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що на якість спілкування адвокатів впливають такі компоненти, як: загальна ерудиція, інтелект, ораторські та комунікативні здібності. У зв'язку з цим дана робота буде присвячена дослідженню комунікативно-правових аспектів розвитку професійних здібностей адвокатів.

Проблеми діяльності адвоката розглядалися такими українськими науковцями, як Т.В. Варфоломєєвою, О.І. Жуковською, В.В. Медведчуком, С.Ф. Сафульком, О.Д. Святоцьким, Д.П. Фіолевським, В.П. Шибіком, а також російськими вченими: Я.С. Аврах, М.Ю.

Барщевським, О.Д. Бойковим, О.М. Ларіним, І.Є. Міловою, В.М. Савицьким, Ю.І. Стецовським. Що ж до проблеми формування в особистості комунікативних здібностей, то значний внесок у дослідження цієї проблеми зробили Б.Г. Ананьєв, І.Д. Бех, Л.Г. Божович, Л.С. Виготський, А.Г. Ковальов, В.Н. Мясичев, К.Д. Ушинський. Однак на сьогоднішній день дослідження комунікативно-правових аспектів розвитку професійних здібностей адвокатів залишається актуальним.

Успіх в роботі адвоката багато в чому залежить від його уміння спілкуватися з людьми: будувати правильні взаємостосунки з підзахисним, слідчим, прокурором, судом та іншими судочинства [2, с. 15]. «Все вказане, – відзначає Я.С. Аврах [3, с. 12], – складає зміст комунікативного компонента захисної діяльності. Комунікативність дозволяє більш глибоко проаналізувати психологічні причини здійснення злочину, охарактеризувати особу обвинуваченого, правильно побудувати взаємостосунки в кримінальному процесі, налагодити загальнолюдські і процесуальні зв'язки, дослідити конфліктні ситуації, що виникають у ході досудового розслідування або судового розгляду справи».

В.Л. Васильєв [4, с. 238] вказує, що для всіх юридичних професій однією з головних сторін діяльності є комунікативна, яка включає разові або постійні, здійснювані в рамках правової процедури або довільно, індивідуальні або колективні, безпосередні або опосередковані контакти юриста з іншими фізичними особами в цілях здійснення професійних обов'язків.

На думку О.М. Скрябіна, комунікативний аспект діяльності адвоката виявляється в:

- комунікативно-психологічному контакті адвоката з підзахисним або з клієнтом при першій зустрічі і на всіх інших стадіях досудового розслідування справи та судових процесів;
- виступаючи в судовому засіданні в суді першої, апеляційної та касаційної інстанції. Комунікативно-психологічному контакті зі складом суду та іншими учасниками судового процесу у всіх судових інстанціях;
- збереженні адвокатської таємниці. Адвокат не тільки повинен яскраво говорити але і вміти не розголошувати інформацію, яка відноситься до адвокатської таємниці [2, с. 15].

М. Криськів підкреслює, що у розпорядженні адвоката повинен бути широкий риторичний інструментарій, запас синонімічних засобів висловлення думки, здатність вибрати найточніше, відповідне змістові думки слово, емоційно-експресивні засоби, адекватні обговорюваній ситуації, їх мовлення повинно бути бездоганним у технічному аспекті: чіткість вимови, правильність словесних і точність логічних наголосів, відсутність штампів, слів-паразитів, ненормативної лексики, граматично

і психологічно необґрунтованих пауз, використання коротких речень як основної умови доступності усного мовлення [5, с. 292].

Таким чином, можна побачити, що майже кожний вчений у своїй роботі вказує на велику важливість комунікативних засобів у професійній діяльності адвоката. Проте, не кожен може піднятися до висот відомих ораторів, хоча багато адвокатів можуть оволодіти до певної міри риторикою. Для цього треба особливу увагу приділяти пізнанню технологічного оснащення побудови комунікаційного спілкування. Тут мається на увазі набір умов і інструментів, необхідних для побудови комунікаційних технологій. Привернемо увагу до наступних психолого-дидактичних принципів мовної дії, дотримання яких є важливою умовою технологічності його побудови.

Доступність. Зваженість змісту мови, його підлеглість розкриттю її задуму. Облік культурно-освітнього рівня слухачів, їх життєвого і професійного досвіду. Вельми ефективний прийом актуалізації змісту, використання маловідомої інформації (новизна і оригінальність), поєднання різнохарактерних відомостей, їх достовірність, теоретична і фактологічна підтвердженість.

Асоціативність. Виклик співпереживань і співроздумів. Подібного можна досягти, апелюючи до емоційної і раціональної пам'яті слухачів. Перший вид пам'яті – блок раніше випробуваних вражень, що не зникли з психіки людини. Наприклад, враження дитинства, естетичні відчуття. Другий вид пам'яті – різні знання і відомості. Наприклад, історичні дати і факти, математичні формули, закони фізики. Для виклику відповідних асоціацій використовуються такі прийоми, як аналогії, посилення на прецеденти, образність вислову.

Сенсорність. Частіше звертатися до формули Я. Коменського: «Наочність – золоте правило дидактики». Все, що можна, потрібно продемонструвати. Ширше використовувати колір, світло, звук, малюнок, модель в комунікаційному спілкуванні. Чим ґрунтовніше і різностороннє задіяні людські відчуття, тим ефективніше проникає інформація в психіку людей і активніше йде процес її чутливого і раціонального освоєння.

Експресивність. Це емоційна виразність звучання мови, її емоційний підтекст, емоційна виразність міміки, жестів. Можна ще так її визначити: це внутрішня розгорнутість виступаючого, свідоцтво його повної самовіддачі.

Інтенсивність. Вона характеризує темп подачі інформації, ступінь рухливості комунікатора під час спілкування. Різна інформація і різні люди потребують у диференційному темпі викладання і засвоєння мови. Треба враховувати темпераменти людей, їх підготовленість до ухвалення конкретного виду інформації, їх особисту зацікавленість в інформації.

Отже, адвокат повинен дотримуватися всіх вищезгаданих принципів спілкування для досягнення оптимального контакту з аудиторією. Засвоєння таких принципів та практика їх застосування повинні відбуватися ще у вищому навчальному закладі. Для цього навчальна дисципліна «Риторика» повинна вивчатися кожним, хто планує у майбутньому працювати в юридичній діяльності та спілкуватися з великою кількістю людей.

Список використаних джерел:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : закон України від 5 липня 2012 № 5076–VI / Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.
2. Скрябін О.М. Психолого-правові аспекти розвитку комунікативних здібностей адвокатів / О. М. Скрябін // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 3. – С. 14–18.
3. Аврах Я.С. Психологические проблемы защиты по уголовным делам / Я. С. Аврах / Казань: Изд. Казанского ун-та, 1972. – 104 с.
4. Васильев В.Л. Юридическая психология / В.Л. Васильев. – [6-е изд., перераб. и доп.]. – СПб.: Питер, 2009. – 608 с.
5. Криськів М. Мовленнєвий аспект юридичної діяльності / М. Криськів // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 620. – С. 291–293.

Рашківська В.В.

здобувач,

Національна академія внутрішніх справ

УЧАСНИКИ ЗАСТАВНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Сторонами договору застави є заставадавець і заставадержатель. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про заставу» сторонами договору застави можуть бути фізичні, юридичні особи та держава. Аналіз цього закону, ЦК України та інших нормативних актів цивільного законодавства дає можливість зробити висновок, що громадяни у заставні правовідносини можуть вступати з 18 років, тобто з виникненням дієздатності у повному обсязі, у тому випадку, якщо вони не визнані недієздатними і не обмежені у дієздатності. Особи, які взяли шлюб до досягнення цього віку, набувають дієздатності у повному обсязі з моменту одруження. Згідно з цивільним законодавством суб'єктами цивільного права з різним обсягом прав та обов'язків можуть бути неповнолітні (до 15 років), частково дієздатні (15–18 років) та особи, визнані судом обмежено дієздатними. Всі названі категорії громадян